

זכויות יוצרים בספריות

אוניברסיטת ת"א, 7.4.08

אוניברסיטת תל-אביב

ד"ר מיכאל בירנהק
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב

בתמצית

- החוק החדש
- "העמדה לרשות הציבור"
- שימוש הוגן
- חריג ספציפי לספריות
- טיוטת התקנות
- שוקן נ' האוניברסיטה העברית
- מקראות דיגיטליות

חוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007

- ייכנס לתוקף ב 25.5.08
- אבל, ס' 78 – הוראות מעבר: הפרות ישנות – יחול הדין הישן
- מגמות כלליות:
 - הרחבת הזכויות של בעלי הזכויות
 - הרחבת חריגים למשתמשים
 - יותר שיקול דעת לבית משפט (ואי ודאות לצדדים)

כמה שינויים חשובים

□ ס' 6: פרסומים רשמיים:

■ לא תהא זכות יוצרים בחוקים, בתקנות, בדברי הכנסת ובהחלטות שיפוטיות של בית משפט או של כל רשות שלטונית המפעילה סמכות שפיטה על פי דין.

□ צילומים:

■ הגנה לחיי היוצר + 70 (כמו שאר היצירות)

□ "מנעולים טכנולוגיים" (TPM, DRM)

■ אין כללים בקשר לעקיפתם (DMCA)

השכרה – ס' 17

□ ס' 11(7): לגבי תקליט, יצירה קולנועית ותוכנת מחשב:

17(א) השכרה של יצירה היא השכרת עותקים פיזיים של היצירה לציבור, לצורכי מסחר, למעט השכרה של תוכנת מחשב או של תקליט המהווים חלק בלתי נפרד מחפץ אחר שהוא המושכר העיקרי.

17(ב) לעניין סעיף קטן (א), השכרה על ידי ספריה ציבורית או ספריה של מוסד חינוך, אינה בגדר השכרה לצורכי מסחר; השר רשאי לקבוע סוגי ספריות ציבוריות וסוגי מוסדות חינוך, שהוראות סעיף קטן זה יחולו עליהם.

-- עיגון פסק הדין בעניין עירית חולון!

הזכויות (הישנות) לפי החוק החדש

□ כמו בחוק הישן:

■ העתקה [כולל העתקה זמנית]

■ פרסום ראשון

■ ביצוע פומבי [אבל לא לגבי יצירות אומנותיות]

■ שידור [בחוק הישן – זה נכלל ב"ביצוע פומבי"]

■ יצירה נגזרת [בחוק הישן – רק יצירות ספציפיות, אבל בפועל, נכלל ב"העתקה"]

זכויות חדשות בחוק החדש

□ העמדה לרשות הציבור:

- ס' 15: "העמדה של יצירה לרשות הציבור היא עשיית פעולה ביצירה כך שלאנשים מקרב הציבור תהיה גישה אליה ממוקם ובמועד לפי בחירתם"

□ מהו ציבור?

- בחוק אין הגדרה.
- השוואה ל"פומבי", בקשר לביצוע פומבי? – מבחן אופי המקום והקהל

□ ספריה:

- האם התכנים המוגנים שבאתר האינטרנט פתוחים לכל?
- למי? תלמידים, עובדים בלבד?

שימוש הוגן - ס' 19:

- (א) שימוש הוגן ביצירה מותר למטרות כגון אלה: לימוד עצמי, מחקר, ביקורת, סקירה, דיווח עיתונאי, הבאת מובאות, או הוראה ובחינה על ידי מוסד חינוך.
 - חידוש 1: רשימה פתוחה של שימושים;
 - חידוש 2: דוגמאות – הוראה ובחינה.
- (ב) ארבעת השיקולים שכבר אומצו בפסיקה הישראלית, לפי החוק האמריקני (17 U.S.C. §107)
 - רשימת השיקולים אינה סגורה
 - לא ברור מה ייקלט מארה"ב (שימוש טרנספורמטיבי?)
- (ג) השר רשאי לקבוע תנאים שבהתקיימם ייחשב שימוש לשימוש הוגן/

מוסדות חינוך – חריג ספציפי - ס' 29:

□ "ביצוע פומבי של יצירה מותר במהלך פעילותו החינוכית של מוסד חינוך מסוג שקבע השר, על ידי העובדים במוסד החינוך או על ידי התלמידים הלומדים בו, ובלבד שהביצוע הפומבי הוא לפני ציבור הכולל את העובדים או את התלמידים כאמור, קרוביהם של התלמידים או אנשים אחרים הקשורים במישרין עם פעילותו של מוסד החינוך, והם בלבד; ואולם, הצגת יצירה קולנועית מותרת לפי סעיף זה רק אם היא נעשית למטרות הוראה או בחינה, על ידי מוסד החינוך."

□ שימו לב:

■ רק ביצוע פומבי. החריג לא מתייחס לשידור, העמדה לרשות הציבור וכו'.

■ פעולה באינטרנט היא ביצוע פומבי, אבל אולי גם שידור והעמדה לרשות הציבור, ולכן החריג לא בהכרח חל!

חריג לספריות וארכיונים – ס' 30: שימור

(א) העתקה של יצירה, שעותק ממנה מצוי באוסף הקבוע של ספרייה או של ארכיון, מסוג שקבע השר, מותרת למטרות אלה, ובלבד שלא ניתן לרכוש עותק נוסף של היצירה בתוך פרק זמן סביר ובתנאים סבירים:

- (1) שימור**, בכל דרך שהיא, של יצירה שעותק ממנה מצוי בידי הספרייה או הארכיון, ובלבד שלא ייעשה בעותק לשימור שימוש כעותק נוסף על העותקים שבספרייה;
- (2) החלפת עותק** של היצירה, שהיה בידי הספרייה או הארכיון, ואבד, הושמד או נעשה בלתי ראוי לשימוש;
- (3) החלפת עותק** של היצירה, שהיה באוסף הקבוע של ספרייה אחרת או של ארכיון אחר, ואבד, הושמד או נעשה בלתי ראוי לשימוש.

הספריה כזרוע ארוכה של המשתמש

30(ב) העתקה של יצירה שעותק ממנה מצוי בספריה

או בארכיון שנקבעו כאמור בסעיף קטן (א), בעבור אדם המבקש זאת, מותרת, ובלבד שההעתקה המבוקשת, אילו נעשתה על ידי אותו אדם, היתה מותרת לפי דין; השר רשאי לקבוע טופס בקשה מספריה או מארכיון לעניין סעיף קטן זה.

- שימו לב:

- רק העתקה, לא העמדה לרשות הציבור
- העתקה אינדיבידואלית, לא בכמויות

שימור?

(ג) העתקה של יצירה על ידי גופים מסוג שקבע השר, לצורכי שימור, מותרת; השר רשאי לקבוע סוגי יצירות שסעיף קטן זה יחול עליהם, תנאים לביצוע העתקה וכן תנאים למתן גישה לציבור לעותקים שנעשו לפי סעיף קטן זה.

- שימו לב:

- נוסף רק בדיוני ועדת הכלכלה
- הכוונה: שימוש תכנים "נזילים" (אתרי אינטרנט)
- המטרה: שימור בלבד, לא לשם נגישות

טיוטת תקנות זכות יוצרים (ספריות וארכיונים)

בינתיים – רק לעניין ס' 30(א)

ארכיונים:

■ "גנזך" ו"ארכיון ציבורי" לפי חוק הארכיונים

■ ארכיון ציבורי ללא כוונת רווח

■ ארכיון של רשות מקומית

■ ארכיון של מוסד להשכלה גבוהה

■ ארכיון של מוסד תרבות ללא כוונת רווח, כולל מוזיאון,

תיאטרון, תזמורת

■ עוד??

טיוטת תקנות זכות יוצרים (ספריות וארכיונים)

ספריות:

- ספריה ציבורית כמשמעותה בחוק הספריות הציבוריות
- ספריה ציבורית אחרת ללא כוונת רווח
- הספריה הלאומית
- ספריה של מוסד חינוך
- [לפי חוק חינוך חובה, חוק ילדים חולים, לפי המל"ג, מכינה קדם-אקדמית במוסדות מוכרים, מוסד מדינתי חינוכי, בית ספר מקצועי, אולפן, כל מוסד חינוכי שיטתי ללא מטרת רווח]
- ספריה של משרד ממשלתי, לרבות הכנסת ובית משפט
- עוד??

שוקן נ' האוניברסיטה העברית

- סטודנט צילם חומר מוגן ללא רשות, מכר מקראות (10 נ"ח) ברחבת הכניסה של האוניברסיטה העברית; הועמד לדין והורשע
- בית המשפט המחוזי בירושלים: לאוניברסיטה אחריות עקיפה, כי העמידה לרשותו מקום להעמיד דוכן, וידעה שמוכר מקראות
- ערעור בעליון תלוי ועומד

מקראות דיגיטליות?

- האם החומר מוגן בזכויות יוצרים?
- אם לא (חקיקה, פסיקה, תוכן שנמצא בנחלת הכלל) – אין בעיה.
- אם החומר מוגן -
 - האם בעלי הזכויות מרשים שימוש בחומר? (מהם תנאי הרישיון?)
 - העלאת חומר היא 1. העתקה 2. העמדה לרשות הציבור [תלוי בפרשנות "ציבור"]
 - האם שימוש הוגן?
- המטרה: מחקר, לימוד, הוראה
- ארבעת השיקולים: היקף השימוש [אין שום כללים בעניין!], האם זה מהווה תחליף למקור?
- אי ודאות גבוהה מאוד!

סימני שאלה

- כיצד יפורש נושא "העמדה לרשות הציבור"?
- תקנות של השר לעניין שימוש הוגן?
- תקנות לעניין ספריות וארכיונים
- שוקן נ' האוניברסיטה העברית – פס"ד בערעור?
- הסכם בין האוניברסיטאות למו"לים?

29.4.08 – יום עיון של מיט"ל ומלמ"ד (פרטים אצל ד"ר סיגל שר)

תודה!

birnhack@post.tau.ac.il